

ΑΡΧΕΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΚΑΙ

ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

«Τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι»
ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Heinrich Rickert τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg.
— Karl Joël τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Basel. — Ernst Hoff-
man τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg. — Erich Frank,
τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Marburg. — Guido Calogero τακτ.
καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φλωρεντίας. — Ραφ. Δήμου, καθ. τοῦ
Πανεπιστημίου Harvard τῶν Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμ. — Κ. Τριανταφυλλό-
πουλος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. — August Faust
ὑφηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg. — Μιχ. Τσυμαδὸς σύμβου-
λος ἐπικρατείας. — Χ. Τζωρτζόπουλος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης. — Franz Bœhm ὑφηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg
— Παν. Κανελλόπουλος καθ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. — Κωνσταν-
τῖνος Τσάτσος ἔκτ. καθ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. — Ἰωάν. Θεοδορα-
κόπουλος τακτ. καθ. Πανεπιστημίου Θεσβνίκης. — Θεμ. Τσάτσος
ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ: Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ

ΨΑΡΡΩΝ 41

1933

κῶς θεωρητική, θὰ εἶνε μία ψυχολογία, ἡ ὁποία θὰ ἔθετεν ὡς σκοπὸν νὰ μελετήσῃ τὰς λειτουργίας τῆς συνειδήσεως ἀποχωρίζουσα αὐτὰς ἀπὸ τὰ διάφορα σύνολα, τῶν ὁποίων αὐται εἶνε ἡ προϋπόθεσις καὶ διὰ μέσου τῶν ὁποίων εἶνε δυνατὸν αὐται νὰ γιγνώσκωσιν ἑαυτάς. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ Ἀνθρωπολογία, ὡς τὴν ἐννοεῖ ὁ κ. Brunschvicg, ἀνήκει εἰς τὴν φιλοσοφίαν.

M. T.

Max Weber: Ἡ ἐπιστήμη ὡς ἐπάγγελμα. Εἰσαγωγή καὶ μετέφρασις Ἰ. Συκουτρῆ, Ἀθήναι 1933, σελίδες 87.

Τὸ νὰ μεταφράσῃ τις ἓνα ἔργον τοῦ Max Weber εἶναι κατόρθωμα. Ὁ μέγας οὗτος Γερμανὸς ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος, ὀρμηθεὶς ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου (ἰδίᾳ τοῦ ῥωμαϊκοῦ καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ), κατέληξεν εἰς ἐρεῦνας κοινωνιολογικάς, οἰκονομολογικάς, γνωσιολογικάς, ἱστορικάς (καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς ἐκαλλιέργησε), θρησκευτολογικάς κλπ., ἀνέπτυξεν ὕψος, τὸ ὅποion, πιεζόμενον ἀπὸ τὸ βᾶρος τῶν καταπληκτικῶν εἰς ἔκτασιν καὶ βάθος γνώσεών του, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν ἀφάνταστον πολυμέρειαν τῆς δημιουργικῆς προσωπικότητός του, ἐμφανίζει τὴν πυκνότητα τῆς συνθέσεως ἐκείνης, ἡ ὁποία εἶναι ταυτοχρόνως καλλιτεχνικὴ καὶ λογικὴ, μουσικὴ (ὑπὸ τὴν ἐννοιαν τῆς ἐνορχηστρωμένης «συμφωνίας») καὶ ἐπιστημονικὴ. Πρέπει νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τὸν Ἰ. Συκουτρῆ, διότι ἀπεφάσισε καὶ κατώρθωσε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἐλληνικὴν μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας μικρὰς πραγματείας (πρόκειται περὶ ὀμίλιας μάλιστα) τοῦ Max Weber. Ὑπερνικήσας (κατ' ἀρχὴν τοῦλάχιστον) ἐπιτυχῶς ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ὕψους, κατώρθωσεν ὁ μεταφραστὴς νὰ χαρίσῃ εἰς τὸ ἐλληνικὸν ἀναγνωστικὸν κοινὸν ἓνα ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα καὶ ἐκλεκτότερα δῶρα.

Ἡ πραγματεία τοῦ Max Weber, τὴν ὁποίαν μετέφρασεν ὁ Συκουτρῆς, δὲν ἀφορᾷ ἀπλῶς, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὸν τίτλον τῆς μόνον, τὴν ἐπιστήμην «ὡς ἐπάγγελμα», ἀλλ' ἀφορᾷ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἀρχικῆς σημασίας καὶ εὐρύτητος, τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὴν γερμανικὴν ἡ λέξις «Beruf», κυρίως τὴν «ἀποστολήν» τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπιστήμονος, τὸν «προορισμὸν τοῦ ἐπιστήμονος», ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ μεταφραστὴς ἐν ὑποσημειώσει δηλοῖ. Ἡ σκέψις τοῦ νὰ μετα-

φρασθῆ ἢ πραγματεία εἰδικῶς αὐτὴ εἰς τὴν ἑλληνικὴν εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον ἀξία ἐπαίνου, καθ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη παρ' ἡμῖν νὰ τονισθῆ ἰδιαιτέρως ἢ σημασία καὶ ἀποστολὴ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Max Weber διὰ τῆς μεταφρασθείσης ἐργασίας του πολλοὺς θὰ καθοδηγήσῃ καὶ θὰ διαφωτίσῃ, πολλοὺς ὅμως θὰ ἀποστομώσῃ. Θὰ εἶναι εὐτύχημα, ἂν εὕρη αὐτὴ πολλοὺς ἀναγκώστους ὅχι μόνον μεταξὺ τῶν νέων, οἱ ὅποιοι κατευθύνονται πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι καλακεύονται νὰ πιστεύουν, ὅτι τὴν ἔχουν κατακτήσει.

Θὰ ἦτο ὅμως ἀτελής, ἴσως δὲ καὶ ἐπικίνδυνος ἢ ἐργασία τοῦ Συκουτρῆ, ἂν οὗτος περιωρίζετο ἀπλῶς εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς πραγματείας τοῦ Max Weber. Εὐτυχῶς προέταξεν ὁ μεταφραστὴς εἰς τὸ ἀποδοθὲν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κείμενον μακρὰν εἰσαγωγὴν (ἢ εἰσαγωγὴ καταλαμβάνει 53 ὀλοκλήρους σελίδας), εἰς τὴν ὁποίαν ἀναλύεται ἡ προσωπικότης τοῦ Max Weber (προσωπικότης, ἢ ὁποία καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀκόμη ὑπῆρξε γόνιμος), ἀναπτύσσεται τὸ ἔργον τούτου, ἐκτίθενται καὶ κρίνονται αἱ βαθύτεραι ἀρχαὶ καὶ κοσμοθεωρητικαὶ γραμμαί, αἱ ὅποια τὸ διέπουν, θίγονται δὲ τέλος καὶ τὰ σπουδαιότερα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ζωὴν ἰδιαιτέρως ἀφορῶντα πνευματικὰ προβλήματα, τὰ ὅποια συνδέονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὴν δράσιν τοῦ Max Weber. Ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ προταχθῆ ἢ εἰσαγωγὴ αὕτη, διότι ἄνευ αὐτῆς πολλὰ τῶν ὄσων ἀναπτύσσει εἰς τὴν πραγματείαν του ὁ Max Weber θὰ ἔμεναν ἀκατανόητα ἢ καὶ θὰ ἠδύναντο νὰ παρερμηνευθοῦν. Πρωτίστως ὅμως ἦτο ἀναγκαῖον νὰ σκιαγραφηθῆ ἡ προσωπικότης τοῦ Max Weber. Μόνον ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτὴν νοοῦνται πλήρως ἕσα γράφει καὶ διδάσκει. Ὁ Max Weber δὲν ἦτο ἀπλῶς ἐρευνητὴς καὶ ἐπιστήμων. Ἦτο κυρίως μεγάλη προσωπικότης, διδάσκαλος εἰς τὴν εὐρυτάτην σημασίαν τῆς λέξεως, ἦρωσ τοῦ πνεύματος, ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος ἔζη καὶ ἔπασχε μὲ τὰ προβλήματά του. Ὁ Συκουτρῆς κατώρθωσεν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν, τὴν ὁποίαν προέταξε, νὰ πραγματοποιήσῃ πλήρως τὸν σκοπὸν (σκοπὸν ἐξαιρετικὰ δύσκολον), χάριν τοῦ ὁποίου ἐγράφη αὕτη. Εἰσέδυσεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Max Weber κατὰ τρόπον, ὁ ὅποιος δεικνύει, ὅτι ἐκυριάρχησεν ὀλοκλήρου τοῦ ἀπεράντου καὶ πολυμερεστάτου ἔργου τοῦ Γερμανοῦ σοφοῦ, ἐκτιμήσας μάλιστα μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὰς πλευρὰς ἐκείνας τοῦ ἔργου τούτου (τὴν κοινωνιολογικὴν π.χ. πλευρὰν) αἱ ὅποια εἰς ἓνα φιλόλογον (ἢ εἰδικότης τοῦ Συκουτρῆ εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἢ κλασσικὴ φιλολογία) δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν προσिताί. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν ἀνε-

μένομεν ἀπὸ Ἑλληνα εἰδικῶς φιλόλογον νὰ ἀναλάβῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοιοῦτον ἔργον. Δὲν μᾶς συνείθισαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ φιλόλογοι εἰς τοιαύτας ἐκπλήξεις. Παρ' ἡμῖν οἱ νομικοὶ κυρίως καὶ οἱ οἰκονομολόγοι (πρᾶγμα παράδοξον ἴσως, ἀλλ' ἀληθές) εἶναι ἐκ τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐμφανίζονται συνήθως πολυμερεῖς καὶ ἀσκοῦν εὐρυτέραν ἐπὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἐπίδρασιν. Ἦτο καιρὸς πλέον νὰ εὐρεθῶν καὶ φιλόλογοι—(καὶ δὴ τοσοῦτη μᾶλλον, καθ' ὅσον αὐτοί, ὑποτίθεσθαι τοῦλάχιστον, ὅτι ἀσχολοῦνται μὲ εὐγενέστερα ἀντικείμενα ἐρεῦνης)—, οἱ ὅποιοι νὰ ἐπιδείξουν ἐπιτυχῶς τὴν διάθεσιν τῆς πολυμερείας. Χαιρετίζομεν τὸ γεγονός τοῦτο μὲ συγκίνησιν καὶ χαρὰν.

Παναγ. Κ. Κανελλόπουλος

Παναγῆ Τ. Δεκατσᾶ, Συμβολὴ στὴν διαλεκτικὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας. Μέρος Α' : ἀρχαία φιλοσοφία (διαλεχτικὴ κριτικὴ), Ἀθήνα 1933.

Τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ ὅποτον ἐξεδόθη πρό τινος καὶ διαφημίζεται ἐπιμόνως καὶ εἰς τὰς προθήκας σοβαρῶν ἀκόμη βιβλιοπωλείων, δὲν εἶναι δυστυχῶς δυνατὸν νὰ κριθῇ σοβαρῶς. Παρ' ὅλας τὰς τυχόν ἐκδηλουμένας ἱκανότητάς τοῦ συγγραφέως (ἱκανότητάς πάντως, αἱ ὅποιαι ἔχουν ἀκόμη ἀνάγκην μακρᾶς καὶ συστηματικῆς καλλιέργειας), τὸ βιβλίον τοῦ Π. Δεκατσᾶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκηρυχθῇ κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον ἀπὸ αὐτοῦς τούτους τοὺς Μαρξιστάς, διότι ἐκθέτει καὶ καταρρακώνει τὸν Μαρξισμόν. Τοῦτο θὰ συνέβαινεν ὅπωςδὴποτε εἰς ἄλλας χώρας, ἰδίᾳ μάλιστα εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου ὁ Μαρξισμὸς καὶ ὁ διαλεκτικὸς ὕλισμὸς ἔφθασαν τελευταίως κυρίως, δι' ἐρευνῶν, ὡς αἱ τοῦ Georg Lukacz, εἰς ἐξαιρετικὴν ἀνθησιν.

Ὁ Π. Δεκατσᾶς ἀνέλαθεν ἔργον, τὸ ὅποτον ἦτο ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῶν δυνάμεών του. Ἄλλοῦ, ὅπου ὑπάρχει εὐσυνειδησία ἐπιστημονικὴ, δὲν ἐπεχειρήθη ἀκόμη τοιοῦτον ἔργον οὔτε ὑπὸ Μαρξιστῶν ἐπὶ δεκαετηρίδας ὀλοκλήρους ἀσχολουμένων μὲ ἱστορικὰς, φιλοσοφικὰς καὶ κοινωνιολογικὰς ἐρεῦνας. Κανεῖς—καθ' ὅσον γνωρίζω—δὲν ἐτόλμησεν ἀκόμη νὰ γράψῃ ὀλοκλήρον ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τῆς